
ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА КАК ГЛАВНЫЕ ДУХОВНЫЕ ЦЕННОСТИ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ, ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ, КОГНИТИВНЫЙ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТЫ

ВОБРАЗЫ НАЦЫЯНАЛЬнай МІФАЛОГІІ Ў ТВОРАХ М. БАГДАНОВІЧА І У.Б. ЕЙТСА

Азарава В.В.,

магістрант ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Крыклівец А.У., д-р філал. навук, дацэнт

М. Багдановіч і У.Б. Ейтс – яскравыя прадстаўнікі сваіх нацыянальных літаратур. Нацыянальныя адметнасці ўплываюць на ўсю творчасць паэтаў, з’яўляюцца своеасаблівым маркерам пры выяўленні матываў, вобразаў і алегорый. Трэба адзначыць, што падразумеваецца пад “нацыянальнымі адметнасцямі”. У першую чаргу, гэта фальклорна-міфалагічная аснова твораў, іх заглыбленасць у канстанты нацыянальнай культуры.

Мэта даследавання – вызначыць нацыянальна-міфалагічную вобразнасць у творчай спадчыне М. Багдановіча і У.Б. Ейтса.

Матэрыял і метады. Матэрыялам даследавання паслужылі арыгінальныя вершы беларускага паэта М. Багдановіча і вершаваныя творы ірландскага паэта У.Б. Ейтса ў перакладзе на беларускую і рускую мовы. У рабоце выкарыстаны параўнальна-тыпалагічны і культурна-гістарычны метады даследавання.

Вынікі і іх абмеркаванне. М. Багдановіч і У.Б. Ейтс у сваёй паэзіі апелююць да розных спосабаў міфалагічнай цытацыі: гэта міфалагічная вобразнасць і творчае ўвасабленне міфалагічных сюжэтаў (“Воинство сидов”, “Песня скитальца Энгуса”, “Ведьма” Ейтса [2]; “Над возерам”, “Вадзянік”, “Змяіны цар” Багдановіча [1]). Нярэдка фальклор краіны пераасэнсоўваецца праз параўнанні міфічных істот з гістарычнымі асобамі, а падзеі з легенд становяцца алегорый і сапраўдных гістарычных падзей. Як слушна заўважыла А.У. Крыклівец, “потребностям белорусского литературного процесса в полной мере изоморфным оказались мифопоэтическое мышление, мифологические аллюзии и реминисценции. Эти приёмы выполняли основную задачу, которая продолжала оставаться актуальной для белорусской литературы и в последние десятилетия XX века – аккумуляция и сохранение ценностей и традиций национальной культуры” [3, с. 143].

Сілавусы, згорблены, я залёг між цінай
І гадамі грэюся – сплю на дне ракі.
Твар травой аблутана, быццам павуцінай,
Засыпаюць грудзі мне жоўтыя пяскі.
Над вадой ля берага ціха спіць асока,
Ды лаза зялёная жаліцца-шуміць,
Хвалі ціха коцяцца і бягуць далёка, –
І усё навокала сном адвечным спіць.
(М. Багдановіч “Вадзянік”)

У гэтым вершы Максім Багдановіч малюе Вадзяніка такім, якім ён уяўляўся старажытным беларусам, аўтэнтчным прадстаўляецца і месца, дзе жыве гаспадар ракі, наўкол быццам таксама ўсё жывое: відавочна паэт стварае разгорнутую метафару, якая дазваляе яму ўдыхнуць жыццё ў беларускую прыроду.

Гни свою спину и богатей,
Будто всю жизнь лежишь
С ведьмой, исполненной мерзких затей, –
Высохнешь так и сгоришь,
И принесут тебя в сумрачный склеп, –
Вот и сошлись пути
С той, что искал ты, но будто был слеп.
И не сумел найти.

(У.Б. Ейтс “Ведьма”)

Відавочна, што іншасказальнасць твора ірландскага паэта У.Б. Ейтса носіць больш сацыяльную афарбоўку. Аўтар выкарыстоўвае міфалагічны вобраз ведзьмы, каб крытыкаваць спажывецкае грамадства. Аднак нельга не заўважыць накірунак ірландскага рамантызму ў бок інфернальнага, прадыхаваны асаблівасцямі нацыянальнай міфалогіі.

Культуралагічным фактарам, які вызначае творчасць абодвух аўтараў, з’яўляюцца вобразы, пабудаваныя на нацыянальных архетыпах: явар адлюстроўвае мужчыну, каліна ці вішня – жанчыну ў беларускай народнай культуры. Іва ўяўляе сум і разам з тым жанчыну, чарот – краіну і мужнасць яе сыноў і дачок, ружа – каханне і жаночую прыгажосць. Так, у ірландскім фальклоры ёсць песня “Там, дзе шуміць чарот”. У беларускай паэзіі пісьменнікі (у іх ліку і М. Багдановіч) нярэдка карысталіся фальклорнымі матывамі, адлюстроўваючы праз іх свае адчуванні, пачуцці:

Па-над белым пухам вішняў,
Быццам сіні аганёк,
Б’ецца, ўецца шпаркі, лёгкі
Сінякрылы матылёк.
Навакол ўсё паветра
Ў струнах сонца залатых, –
Ён дрыжачымі крыламі
Звоніць ледзьве чутна іх.
(М. Багдановіч “Па-над белым пухам вішняў”)

Я вышел в темный лес ночной,
Чтоб лоб горящий остудить,
Орешниковый срезал прут,
Содрал кору, приладил нить.
И в час, когда светлела мгла
И гасли звезды-мотыльки,
Я серебристую форель
Поймал на быстрине реки.

(У.Б. Ейтс “Песня скитальца Энгуса”)

У працытаваных урыўках можна выявіць агульную вобразнасць: дрэвы, матылёкі – і таксама заўважыць значныя адрозненні: лірычны герой М. Багдановіча атрымлівае асалоду ад сонейка, вясны, жыцця; лірычны герой У.Б. Ейтса – істота інфернальная, якая толькі разважае пра магчымасць прыйсці ў зямное жыццё.

Заклучэнне. Такім чынам, культура і міфалогія роднага краю аўтара ў значнай ступені вызначае вобразнасць твора, яго мастацкія асаблівасці. Паэт успрымае свет

праз традыцыі, абрады і культуру радзімы. Таму пры вывучэнні і даследаванні творчасці М. Багдановіча і У.Б. Ейтса неабходна ўлічваць як літаратурныя, так і экстралітаратурныя фактары.

1. Багдановіч, М. Вянок: вершы / Максім Багдановіч. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2023. – 126 с. – (Новая бібліятэка беларускай паэзіі).

2. Йейтс, У.Б. Ветер в камышах: избранные произведения / Уильям Батлер Йейтс; пер. с англ. Г. Кружкова. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2024. – 320 с. – (Азбука-поэзия).

3. Крикливец, Е.В. Жанрово-стилевая модификация повести в русской и белорусской реалистической и модернистской прозе второй половины XX века: сравнительно-типологический аспект / Е.В. Крикливец. – Текст: электронный // Репозиторий ВГУ имени П.М. Машерова. – URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/21257> (дата обращения: 06.03.2025). – Электрон. копия печ. изд.: Витебск: ВГУ имени П.М. Машерова, 2020. 217 с.

ПРОБЛЕМА ПРИНЯТИЯ РЕБЁНКА С ОСОБЕННОСТЯМИ РАЗВИТИЯ В РАССКАЗЕ РЭЯ БРЭДБЕРИ «И ВСЁ-ТАКИ НАШ»

Альперина А.А.,

студентка 2 курса БрГУ имени А.С. Пушкина, г. Брест, Республика Беларусь

Научный руководитель – Повх И.В., канд. филол. наук, доцент

Научная фантастика – это жанр, который не теряет своей актуальности и является неизменным источником новых идей и представлений о далеком, неизведанном будущем. В основе произведений, написанных в этом жанре, всегда лежит то или иное достижение в области науки, которое повлекло за собой определенный путь развития цивилизации. События научно-фантастических романов часто развиваются в будущем, но могут происходить в альтернативной версии настоящего. Рэй Брэдбери – один из выдающихся писателей-фантастов, автор романов «451 градус по Фаренгейту» (1953) и «Вино из одуванчиков» (1957), а также сборника рассказов «Марсианские хроники» [2]. Цель нашего исследования – проанализировать основные приёмы и способы раскрытия проблемы взаимоотношений особого ребёнка и общества в рассказе Рея Брэдбери «И все-таки наш» (*The Shape of Things*).

Материал и методы. В качестве материала исследования использован текст рассказа Р. Брэдбери «И все-таки наш». Основные методы исследования – описательно-функциональный и психологический.

Результаты и их обсуждение. Рассказ представляет собой историю молодой семейной пары, Полли и Питера Хорн, чей ребенок из-за технического сбоя родился в четвертом измерении и выглядит совсем иначе, а новоиспеченные родители в процессе повествования пытаются научиться жить с ним. Сюжетную основу произведения составляет развитие взаимоотношений между родителями и «необычным ребенком», имеющим форму голубой пирамидки. Его конечности представляли собой шесть гибких голубых отростков, а на выдвинутых вперед стерженьках моргали три глаза (*The blue pyramid had six blue snake-like appendages, and three eyes that blinked from the tips of projecting structures*) [1]. Сравнение конечностей пирамидки со змеями придаёт описанию младенца негативную коннотацию, отражая отношение к нему Питера как к источнику потенциальной угрозы, его страх перед необъяснимым и сверхъестественным, что подтверждается описанием множественных психосоматических проявлений нервозности (*looked down wildly, was very white, was breathing rapidly, sweat rolled down his face, blinked tears, stared at the wall, his eyes wide and sick*), а также рядом лексем, обозначающих негативные чувства и ощущения (*sick, numb*). Мировосприятие ребенка представлено в рассказе в виде различных форм и геометрических фигур (*The oblong moved in the air over a vast bright plain of pyramids, hexagons, oblongs, pillars, bubbles and multi-colored cubes*), что подчеркивает его своеобразную гармонию, самодостаточность